

Tractatus XIII. De Matrimonio.

non uentores; vel Non habentes. Sed: quia non uentores; vel quis non habentes.

XIX. Objecies tertio illud Davidis, Ps. 50. v. 6. Ecce enim in iniquisibus concepus sum, & in peccatis concepisti me mater mea. Quibus significatur, congeleum conjugalem peccato non eare. Quod sensu etiam Sandus Gregorius, in Epist. ad August. Anglorum Episc. ad interroga. 10. ubi inter alia dicit: Quia ipsa tertia admisit conjugis sine voluptate carnis, si non posset; ideo a sacri loci ingresso abstinentem est, quis concupis ipsa esse for culpa nullatenus posset.

XX. Respondeo, illis verbis intellectio Davidem iniquitatem, & peccatum, non materi conceperint, aut patris generantur (neque enim ibi accipere voluit patrem suorum iniquitatem) sed eis, qui concipiunt, quia in peccato originali concipiuntur: ita Augustinus, ali Patres, & Concilia intellecterunt. Quod si interdum erant de parentum iniquitate, & peccato expoferunt, sumpferint peccatum pro concupiscentia, eo modo quo sumptum suile a Paulo, Rom. 7. explicit Synodus Tridentina, Sess. 5. Cap. 5. ut dicuntur.

Sandus Gregorius autem clare lexi explicat, ut enim: Ne hoc dicentes, cupendum parvum est cogitamus. Immo conjugationem voca licet: non possit tamen esse sine culpa,

admissionem voca licet: non possit tamen esse sine culpa, ad conjugium, hoc inclinatio debetur esse in omnibus: sed experientia notum est eam non esse in omnibus: ergo &c.

Respondeo, neg. min. Hac enim inclinatio est in omnibus tam ratione generis; ut si esset necessarium, omnes illam exequerentur: sed quia necessarium non est, ideo aliqui ab ea exequenda abstinent. Sic naturalis inclinatio generali ad matrimonium non repugnat. Immo nec semper agere contra inclinationem naturalem illicitum est, sed solum tunc, quando recta ratio dictat, ut em sequitur. Hinc licet est aliquando abstineri a cibo, quamvis natura illam inclinet: bona enim inferiora, ad quae homines naturaliter inclinatur, amplectenda sunt secundum mensuram, quia congruit bono animi: ideoque si ad eum salutem facilius procurandum, recta ratio judicet ab eis esse abstinentem, licet est ab ea abstineat.

V. Dices secundo. Si matrimonium est secundum inclinacionem naturalem hominis; ergo virginitas, & celibatus erunt contra naturalem inclinationem, arre ad peccata. Nego cons. Nam naturalis inclinationis non obligat, nisi secundum quod recta ratio dictat, illud esse necessarium ad conservationem, vel individui, vel speciei. Cum autem nunc species humana jam multiplicata matrimonium in omnibus necessariu non sit, nec celibatus, nec virginitas aliquorum inclinationis generali ad matrimonium non repugnat. Immo nec semper agere contra inclinationem naturalem illicitum est, sed solum tunc, quando recta ratio dictat, ut em sequitur. Hinc licet est aliquando abstineri a cibo, quamvis natura illam inclinet: bona enim inferiora, ad quae homines naturaliter inclinatur, amplectenda sunt secundum mensuram, quia congruit bono animi: ideoque si ad eum salutem facilis procurandum, recta ratio judicet ab eis esse abstinentem, licet est ab ea abstineat.

VI. Dices tertio. Si inclinatio nature ferret hominem ad conjugium, hoc inclinatio debetur esse in omnibus: sed experientia notum est eam non esse in omnibus: ergo &c.

Respondeo, neg. min. Hac enim inclinatio est in omnibus tam ratione generis; quam ratione speciei; ut si esset necessarium, omnes illam exequerentur: sed quia necessarium non est, ideo aliqui ab ea exequenda abstinent. Sic naturalis inclinatio generali ad matrimonium non repugnat. Immo nec semper agere contra inclinationem naturalem illicitum est, sed solum tunc, quando recta ratio dictat, ut em sequitur. Hinc licet est aliquando abstineri a cibo, quamvis natura illam inclinet: bona enim inferiora, ad quae homines naturaliter inclinatur, amplectenda sunt secundum mensuram, quia congruit bono animi: ideoque si ad eum salutem facilis procurandum, recta ratio judicet ab eis esse abstinentem, licet est ab ea abstineat.

VII. Dices quarto. Si matrimonium est secundum inclinacionem naturalem, non est voluntaria, sed ex voluntate, ut Paulus, Rom. 7. sumppe peccatum, nempe pro concupiscentia, vel motu eius; quia si non sit voluntaria, solum dicitur culpa, quia ex culpa est, & ad culpam inclinat: in se tamen culpa non est, sed poena.

XXI. Sed dices: si actus conjugi potest esse sine culpa, homo de illo actu verecundatur? Nemo verecundatur, nisi de re turpi.

Respondeo. S. Th. in Suppl. 3. part. quest. 49. art. 3. ad 4. Quod surpedit illa, quod semper est in actu instrumentali, & erubescens facie, est surpedit panis, & culpa; quia de qualibet defecta homo naturaliter erubescit.

D U B I U M . II.

An Matrimonium sit naturali, ne divine iure inservientium?

S. I.

Resolvitur prima pars.

I. Dico. Matrimonium seu conjunctio maris, & foemine, qua prolixi generande, solvendae causa indolabili, non ex copulante, ex inclinatione nature in homine ortum habet. Ita ex S. Th. in Suppl. quiss. 41. art. 1. ubi notat: Quod aliquid dicitur de natura duplicitate. Uno modo sicut ex principiis naturae ex necessitate causatum, ut moveri sicut est naturale igni. Et sic matrimonium non est naturali, nec aliquid coram, que mediane libero arbitrio compleatur. Alio modo dicitur naturae, ad quod natura inclinat, sed mediane libere arbitrio compleatur: sicut actus virtutum, vel virtutes diuinorum naturalis. Et hoc modo matrimonium est naturali. In hoc igitur sensu.

II. Probatur assertio discutitur S. Th. sic. Id est hoc modo homini naturali, ad quod ratio naturalis inclinat: sed ratio naturalis inclinat ad matrimonium: primo, quantum ad principales eius finem, qui est bonum prolixi, secundo quantum ad secundarium eius finem, qui est matriu obsequium sibi a conjugibus in rebus domesticis impendendum: ergo &c. Min. pro prima parte prob. Naturam non intendit solum generationem prolixi, sed traditum, & promissionem sive ad perficiendum hominem, ut quantum homo est, ut quod virtutum sicut. Unde secundum Paulos, tria a parentibus habemus, scilicet, esse, nutrimentum, & disciplinam: sed filii a parenti educari, & instruiri non posse, nisi determinatos, & certos parentes habere: quod non est, nisi estis aliquis obligatio viri ad mulierem determinans, que matrimonium facit: ergo &c.

Min. pro secunda parte prob. Nam sicut naturalis ratio dicitur, ut homines simili cohabent; quia etsi non sufficiunt sibi in omnibus, quia ad ipsam vitam pertinet, ratione cuius dicitur homo naturalis politicus: ita etiam virum, quibus indiget ad humanam vitam, quadam opera sive competenter viris, quadam mulieribus: Ergo Naturae mores, ut sic quedam affectio viri ad mulierem, in quae est matrimonium.

III. Dices primo. Juu naturae est, quod natura omnia amittantur docuit: sed in aliis animalibus est conjunctio sexum absque matrimonio: ergo &c.

Respondeo, dist. maj. Docuit proportionate tamen ad uniusu speciem, conc. maj. Alter, nego maj. Juu ergo naturale omnia amittantur docuit sexum conjunctionem ad germandam prolem, cum proportionate tamen ad differentiam specificam cauissime. Nam quidam animalia sunt, quorum filii non possunt sufficienter sibi vixim querere, vel ad quorum sustentationem mater sufficit: & in his non est maris ad familiam determinatio. In illis autem, quorum filii indigent utriusque sustentatione, sed ad parvum tempus, inventari aliqua determinatio quantum ad tempus illud, sicut in avibus quibusdam

Ad hominem, in lego Mofaica a Deo confirmatum, confit primo ex laudis Christi verbis: quibus facit Deum auctorum maritalis conjunctionis, qui suo tempore a Iudeis celebrabatur: Quod Deus conjunxit, homo non separabit. Confit secundo ex legibus, quas per Moyensem circa matrimonium Iudorum edidit, & praecepit, Dent. 25. ubi injungit fratri superfluit, ut

Quæst. I. De Matrimonio, &c.

431

in matrimonio ducat exorem a fratre sine liberis reliquam. Confit tertio, quia, ut dicimus, cum Dei populus est in prophetae, & nascetur Princeps, & Salvador omnium populorum, ut debuisse sanctas ipso, non propter se expectando, sed propter aliud necessario, bene nuptiarum. Qui propter ibidem, cap. 15. dicit, quod etiam plures uxores simul inculpabiliter sunt ducebant, quod nunti non fecit; & concludit: quod sic miseri familiis fore nuptiarum officium fuit tunc sanctis viris, non tibiis.

X. Tertia autem conclusio pars, numerum, quod in lege Evangelica matrimonium fuerit a Christo probatum, confit ex dictis, dub. 1. dempe, quod Christus sua praefatio cum Mater, & Discipulis nuptias Cana Galilee, nuptias probatas vult. Secundo. Quia Paulus, 1. ad Tim. 4. doctrinam Prohibitus nubere vocat. Dicitur: Damocles. Tales fuisse Encratitas, Marciophitas, & Manichaeus supra indicavimus. Verum ante illos ipsi Apollodorus temporibus qui hunc errorem spargerent, indicat Ignatius Martyr, Ep. ad Philadelphios. Quinam vero fuerit, significat Irenaeus, 4. 1. c. 22. tempore impiorum Saturninus, episcopus gregalis, de quibus, haec scribit: Nubere, & generare, & Satana dicunt esse.

D U B I U M . III.

An Matrimonium fuerit præceptum.

S. I.

Resolutio Prima.

I. DE matrimonio, ut est officium naturæ inclinantis ad conseruationem, & multiplicationem sui speciei, praesens dubium procedit: an sit in precepto obligante omnes & singulos: & an saltu aliquando fieri, vel modo in aliquo casu esse posse. Pro quo noto ex S. Th. in Suppl. 3. p. q. 41. art. 2. Quod natura inclinat ad aliquip dupliciter. Uno modo sicut in ea, quod est necessarium ad perfectionem animalium: Et talis inclinatio quilibet obligat, quia naturales perfections omnibus sunt communes. Alter modo inclinat ad aliquip, quod est necessarium ad perfectionem multitudinis. Erum multa sine conjugio, quorum unum impedit aliud, ex talis inclinatione non obligant quilibet homo per modum præcepti: alias quilibet homo obligatur ad agriculturam, & agriculturam, & ad huiusmodi officia, que sunt necessaria communis humanæ: sed inclinatione naturæ faciunt, cum per diversas diversa prædicta complexus. Hoc doctrina supposita.

II. Dico primo. Matrimonium cadit sub precepto iuris naturalis ipsam Communitatem hominum obligante. Patet ex dictis. Quia matrimonium est necessarium ad perfectionem, nempam ad conseruationem communis humanæ, quod dicitur etiam 2. v. 12. art. 2. ad 1. Et resolvit: Si jure naturæ tenetur unusquisque ad ea, que respiciunt perfectionem vel conseruationem propriam, ut sunt comedere, & bibere: eadem ratione communis obligabitur ad ea, que respiciunt perfectionem multitudinis, cujusmodi est matrimonium: in omnibus, ut in ea sicut aliqui, qui matrimonio vacent, sicut in ea sicut aliqui qui vacent, militare, vel agricultura.

Hoc tamen præceptum est juris naturalis, non tanquam primum principium lumen naturali cognitum; sed ramquam ex primis principiis naturalibus deductum hoc, vel simili dictu. Humana species est conservanda: sed non potest conservari, nisi per communionem maris, & foemine in matrimonio: nam quicunque alia communio extra matrimonium iure nature prohibita est: ergo de jure自然e præceptum est matrimonio prohibiti, sed in matrimonio.

III. Dico secundo. Matrimonium non cadit sub præcepto, quod uniuersum obligat per se loquendo, nisi illo tempore, quo paucitas hominum exigeret, ut quilibet generationi vacaret. Ita S. Thom. citat quiss. 41. art. 2. in C. Ad enim, quod ad perfectionem multitudinis necessaria sunt, per se non obligatur quilibet. Hinc non quilibet tenetur ad agriculturam, ad agricultoriam, & familiam, que communis humanæ sunt necessaria.

Quod vero (inquit) cum ad inuidiam faciat, & inueniam secessit unde ex omnibus Gentibus copia spiritus cognitorum exuberat: etiam propero filios corporibus copulare capientur, ut amplius continuo homo potius uteretur, adueniens suos. Non ita tamen, ut apud Christianos præceptum conjugii celiari: cum potius adhuc dure, & durarunt sit usque ad finem seculi: sed quia singulis fidibus usque adeo nulla legi matrimonio precipit: quia potius omnibus, qui se vobis posse perpetuus continentia consilio sit, dicente Christo, March. 19. v. 12, cum de illo loqueretur, qui se castrarent propter regnum Celorum: Quis perfric capere capiat. Et Paulo, 1. Cor. 7. v. 25. De Virginibus præceptum Domini non habeo: consilium autem de V. 38. Quod Matrimonio jungit virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit. Et de Virgina, v. 40. Bestiarum autem est, si sic permanescit feminam consilium. Quare S. Augustinus negat, conjugium nunc præceptum esse, l. de Bono viduarius, c. 8. 9. & 18. l. 9. de Gen. ad lit. 1. 7. & l. 1. de Nupt. & Conc. c. 17.

VIII. Veritatem adiutor in novo Testamento, præter generalia præcepta conservandi speciem, duplex hominum genus peculiariter lege quidam naturae necessarium est, ut matrimonium contrahant. Unum est eorum, qui cum adhuc potest nuptiarum habent, consilium perpetuus continentia capere non possunt. Cum enim post peccatum, matrimonium habeat pro effectu mederi incontinentiam, hi si alia via contineantur esse non possunt, nubere debent, secundum præceptum Apolloti, 1. Cor. 7. v. 2. Proper fornicationem autem uniuersique sicut uxori habent, & uniuersique suum virum habent. Et postquam huiusmodi fuerit non nuptias, & viduas ut sic permaneant, addit. v. 9. Si non se continent, nubant.

In altero genere sunt Reges, ac Principes, eorumque filii, ac filii. His enim aliquando ob publicum religionis, vel pacis in Regno bonum, obligatio contrahendi matrimonium incumbit. Velut si ex coibitu Regis, Reginæ, aut filiorum periculum efficeret, ne eorum regnum, aut principatus post eorum mortem transeat ad hereticos, aut infideles; aut alias in Republica bella, atque malis motus effici oritur contra publicum bonum. Quare cum his in talibus circumstantiis, eis in Subdiaconatu, & Diaconatu constitutis dispensari conuerit; & secundum plures etiam cum religionem professo dispensari posset.

Cenfent aliqui, hoc præceptum obligans singulos ad matrimonium cum habuisse ab initio mundi usque ad diluvium, & diluvio usque ad Christum.

Sed verius cenfent cum S. Th. hac quiss. 41. art. 2. ad 1. hoc præceptum solum tamdui obligasse singulos, quamvis paucitas hominum id exigebat: Præceptum enim illud (inquit S. D.) non est revocabile, nec eum obligare uniuersaque... nisi illo tempore, quo paucitas hominum exigebat, ut quilibet generationi vacaret. Ante diluvium autem, ut habetur Gen. 6. homines multiplicati erant super terram. Extincto autem diluvio tota generis humano, credibile est, filios Noe, & posteros eorum eodem præcepto additricis sibi, quoniamque humanum genus terram multiplicatum sibi. Idemque præceptum revigilisse, cum separato a Gentibus populo Dei, exiguo numero adhuc existens carnali propagatione ad cultum Dei era multiplicandus. Ita S. Aug. lib. de Bono conjugal. cap. 3. dicens: Ex quo colligitur, prima temporibus generis hu-

S. III.

S. III.

Conversus fit Satis.

X. Objicunt Sectari calibatus hostes, Matrimonium sive omnibus preceptum a Deo illis verbis, quibus primis parentibus, Gen. 1. v. 28. dixit: *Creare, & multiplicari, & replete terram.* Quibus verbis contineri preceptum docet S. Th. Opif. 2. c. 186. & hoc q. 41. Suppl. art. 2. ad 1.

X. Respondeo, quod si dicta verba continent preceptum, non obligat tamen *universumque*, nisi illo tempore, quo paucis hominum exigitur, ut quibus generationi veniret. Ita S. Th. cit. q. 41. art. 2. ad 1.

Committunt tamen dicunt, illa verba preceptum non continere, cum etiam beatis dicti sint, quae praecipi incapaces sunt. Importante ergo potius benedictionem, quam homini, ac beatis contulit secundum, ut possint multiplicari. Unde premittendos: & benedicti. Et factum quod sequitur: *Ei domini* &c. non est preceptum dominii, sed collatio potellatae domini, qui possent uti cum vellet: ita cum dicit: *Creatio &c.* Nec obstante verba modo imperando prolat. Tali enim modo Deus uti voluit, ad demonstrandam sue benedictionis efficaciam, quo modo Christus, March. 8. dictoprof. *Mundare.* Et Luke 19. Cœco: *Reipice.* Non preceptum eis dant, sed sermones sua donans uni munditiem, alteri visum.

XI. Objicunt secundo. Nemo potest certe scire, an habeat dominum perpetuo continentem, immo quibusdam viri est possibile contineri: Apostolus autem dixit his: *Si non continent, nubant, melius est enim nubere;* 1. Cor. 7. v. 9.

XII. Respondeo, necessarium non esse, quia continentiam protraetur, scire habere donum continentis; sed facti esse, ut sciat, hoc esse in potestate hominis divina gratia extitit, & adjut. & Deum illud recte peritus non denegare, nec pati, ut tentemur supra id, quod possumus, ut docet Trid. Soff. 24. Can. 9. Quemadmodum, ut quis sit Christianus, non est necesse ut sciat, se habere donum permanendi in fide, & religione Christiana; sed factis est, ut per Dei gratiam possit perseverare — Locus autem Apostoli probat, eos, qui adhuc liberi sunt, nec alia via continere se possint, tunc per matrimonium incontinentem sue remedium, ut diximus.

XIII. Objicunt tertio. Posset dari casus, quod omnes velint absinire a conjugio: sed in hoc casu mundus perire; ergo &c.

XIV. Respondeo primo. S. Hieronymus Joviniano hoc objiciunt: *Noli morire, ne omnes virginis siant.* Difficilis res est virginitas: & ideo rara, & difficile.

Respondet secundo S. Aug. l. de Bono conjugali, c. 10. Cum enim dixisset, nunc matrimonio preferantem esse continentiam, prævidens hanc infatiam, dicit: *Sed nro quid mormulent?* Quid si, inquit, omnes bonorum velint, ab anni concubitu continere, unde subfilius genus humanum? Cui responderet: *Uinam omnes hor velint, dampnem in charitate, & in cordepauro, & confiteantur, bona, & fides non sita: multo citius Dei Civitatis completerat, & acceleraret seruimus seculi.* Quid enim aliud horum appetat Apostolus, cum ait: *Vellem omnes, esse factum me ipsum?* .... Unde mibi videatur hoc tempore solus eis, qui non se continent, conjugari appetere. Confit igitur S. Doctor, hunc casum non eventurum, nisi cum adventeret finis mundi, & complete fuerit numerus electorum.

Quapropter respondeo tertio. S. Th. hac q. 41. art. 2. ad 4. Quod natura humana communiqueret, ad diversa officia, & actus inclinet, ut dictum est. Sed quis est diversimodo in diversis, secundum quod individuum in hoc, vel illi: unum magis inclinat ad unum illorum officiorum, & aliud magis ad aliud ex diversitate complexionis diversorum individuum. Et ex hoc diversitate, sicut cum diversa prædicta, que omnia moderatur, concurrunt, quod unus eligat unum officium, ut agriculturam, & aliud aliud. Et per etiam consingit, quod quidam elegant matrimonium viam, & quidam contemplativum. Unde nullus per rientur imminet. Hoc S. Thom.

Addo: hinc infatiam non conccludere, omnes, & singulos teneri ad matrimonium, sicut nec concidunt, omnes tenet ad agriculturam, ad militiam &c; quia possent dari casus, quo omnes velint a militia, vel agricultura abstineant, quia hoc obligatio affect totum communitem, non autem omnes, & singulos de communitate. Qui plura de hoc optavit, & præferunt Sectariorum argumenta contra calibatum, ad ea Veram Ecclesiam, Tom. 1. p. 1. art. 1. & Colloquio Theologico-Polemica Classe 1.

QUESTIO II.

De Matrimonio, ut Sacramentum est.

DE matrimonio sub altera consideratione, nimis, prout ad dignitatem sacramenti elevato, modo agemus, quatenus: An vere sit Sacramentum, quando, & a quo fuerit in ratione sacramenti institutum: Quis ejus Minister, quae ejus materia, & forma, & alia ad ejus perfectam notitiam necessaria.

D V I S U M I
An Matrimonium sit Sacramentum?S. I.
Resolutio Catholica.

I. Armeni, qui circa annum 640. Constantino III. Heraclio filio imperante, & Theodore in Petri Cathedra sentente, variis erroribus in Ecclesiam eruperunt, inter alios hunc adoptarunt: nimirum, maris, & feminæ indissolubilem conjunctionem, quia matrimonium dicitur, non esse sacramentum, nec per illam aliquam gratiam conferri. In hunc errorem abierunt omnes moderni Sectarii dubius Luther, & Calvin, l. 4. In istis cap. 19. S. 34. &c. Ubi multa contra Catholicos. Matrimonium inter sacramenta referentes, de more impudentissime evomit.

II. Dico tandem. De fine tenendum est, matrimonium inter fideles esse verum non legis sacramentum. Ita statuit Tridentinus, Sess. 7. Can. 3. & Sess. 24. Can. etiam primo: his verbis: *Si quis dixerit matrimonium non esse, vere, & proprio iure ex scriptis legis Evangelica sacramentum a Christo Dominus institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre: anathema sit.* Idem fuit Ecclæsa Graeca etiam post suam a Latina schismate, quod colliguntur: *Tum ex Jherusalem Constanti in Cenfurâ, quam suo, & Græcorum Episcoporum nomine edidit contra Augustanum Luteranorum confessionem; ubi, c. 6. scribit, matrimonium esse divinum sacramentum, & unum & septimum sacramentum a Christo, & Apollonis Ecclesiæ traditum.* Tum ex Synodo Constantinopolitana sub Patriarcho, an. 1621. ubi rejicit Calvinus, quod negat sacramenta quinque, & inter ea honorabiles nuptias. *Quod an. 1672. confirmatum fuit in Synodo Hierosolymitana contra Cyriulum Lucari Calvinistam, sub Dositheo Patriarcha; ubi, c. 15. statuto septimum sacramentorum numero, de matrimonio sic dicitur:* *Sacramentum vero matrimonium tunc (Dominus) tradidit, cum recentissim vestus ejus in oblationem. iii. que de illo in veteri Testamento scripta sunt, sic: Quod Deus conjunctus, homo non separabit. Quia & magna ab divino Apostoli sacramentum appetatur. Quod repetitur in altera Constantinopoli. Synodo, eodem anno 1672: sub Dionysio coadiutori, ubi de sacramentorum numero dicitur: *Quintum est matrimonium, quod aperte declarat Apostolis esse sacramentum.* Secundum ergo hoc negantur, apud utramque Ecclesiæ hereticis sunt.*

III. Utique ergo Ecclesia colligit, matrimonium esse sacramentum ex verbis Christi Matth. 19. *Quod Deus conjunctus homo non separabit.* Quibus, ut ait Trid. Soff. 24. matrimonialis nexus firmatam confirmavit. Et ex Apostolo, ad Ephes. 5. ubi postquam hortatus fuit viris, ut diligenter uxores suas, sicut Christus dilexit Ecclesiam, eamque sanctificavit, tradens semper templum pro ea; loquens de conjugione viri cum uxori, ait: *Sacramentum hoc magnum est;* Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Quibus indicare voluit, sicut Christus passione sua sanctificavit Ecclesiam sponsam: ita & matrimonium, quod est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, a Christo acceptum, ut sanctificatum ipsi conferret. Unde Trid. Soff. 24. citata ait: *Gratiam vero, qua naturaliter illum amorem perficeret, & infaustis uirtutibus competreret, conjugij sanctificaret, ipse Christus uenerabilium sacramentorum infirmator, atque perficeret suis nobis passione promoveret;* quod Paulus apostolus innuit dicens: *Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea.* Atque subjunctione: *Sacramentum hoc magnum est;* ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Cum igitur matrimonium in lege Evangelica uerius connubium per Christum gratia præstet, meritis inter nos legi sacramenta annuerantur sancti patres nostri. Conclit, & uerius imminet. Hoc S. Thom.

Addo: hinc infatiam non conccludere, omnes, & singulos teneri ad matrimonium, sicut nec concidunt, omnes tenet ad agriculturam, ad militiam &c; quia possent dari casus, quo omnes velint a militia, vel agricultura abstineant, quia hoc obligatio affect totum communitem, non autem omnes, & singulos de communitate. Qui plura de hoc optavit, & præferunt Sectariorum argumenta contra calibatum, ad ea Veram Ecclesiam, Tom. 1. p. 1. art. 1. & Colloquio Theologico-Polemica Classe 1.

Quest. II. De Matrimonio, &c.

Christus diligit Ecclesiam. Hujus prout dubio sacramentum est, ut mas, & femina contractu copulati, quoad viventes, inseparabiliter perseverent . . . . Hoc enim contractus in Christo, & Ecclesia, ut vivens cum vivente in aeternum nulli divorce separatur. Cujus sacramenti causa observatio est in civitate Dei nostris, in manu sancto ejus hoc est in Ecclesia Christi, quibusque fidibus conjugatis, qui sine dubio membra suos Christi: ut cum filiorum procreandorum causa, vel nubant feminæ, vel ducant uxores; nec ferilem conjugem sat se reliqueret, ut alia secunda ducatur. Deinde comparatis vinculum nuptiarum cum vinculo Baptismi: Ita (inquit) manus inter viventes quidam conjugi, quod non separari, nec cum altero copulatio posse auctor. Manu autem ad nosam criminis, non ad vinculum fiducis: Sicut apostola anima velut a cesario Christi regedit, ut iam facta sacramentum fidei non amittere, quod lauato regenerationis accepit. Redderet enim prout dubio rebus, utrum facta sacramentum fidei non amittere, alioquin si misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Item: si ad gignendos filios servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus antiquis legi non confulerat: cur similem negligamus collatam conjugibus ad filios carnales gignendos, pie educandos, fidem uxori servandam, & aliam matrimonii onera sufficiunt? Tertio. Cum Christus. Marth. 19. abrogato repudi, matrimonium reddiderit indissolubile, & monogamum, ut ab initio fuit: congruum erat, ut suam gratiam adiungenderet ad superandas difficultates, quae ex omnimoda indissolubilitate, & perpetua monogamia nascerentur: aliqui quoniam in misericordia fiduciam talis delectat gratia, longe inferius est. — Quarto. Cum in matrimonio confundatur concupiscentia, & extinguatur ratio: congruum fuit inititus aliquod sacramentum confersens gratiam, quæ concupiscentiam in illo actu temperaret. — Item: si ad gignendos filios spirituales speciem gratiam confulit Christus. Sacerdotibus novis legi, quam Sacerdotibus